

資料・研究ノート

コンバウン時代のビルマの神判

大 野 徹*

Trial by Ordeal in Burma during the Konbaung Dynasty

by

Toru OHNO

When I visited Mandalay in October of 1968, I have unexpectedly obtained a Burmese manuscript called *parabaik*. The MS. is made of fairly thick paper about 40cm in length and 15cm broad. Text in Burmese characters is written with white ink on both sides of a double fold paper in black color.

The contents of the text are four forms of oath for Trial by Ordeal and their records. Though the MS. states that all the ordeals were carried either in 18th or first half of the 19th century, the MS. itself is not original document, because it has a date of copy in the year 1238 of Burmese era, namely 1876AD.

There were, according to the description of the MS., four kinds of trial by ordeal in Burma during Konbaung dynasty. The first of them is the ordeal by Lead, the second by Water, the third of Rice, and the fourth by Fire. In the ordeal by lead, the accuser and the accused wrapped their forefingers of right hand with split bamboo, and thrust them in molten lead weighed 333.3 kyats heavy. One who injured his forefinger was regarded guilty, and the other innocent. In the ordeal by water, two poles, one for upstream and another downstream, were erected in deep water. The litigants faced each other were pressed down simultaneously in the water with bamboo pole putting on their shoulders by gaoler. One who raised his head earlier was decided to be guilty. In the ordeal of rice, the two parties took five kyats of broken rice each through a leaf funnel in their mouths, chew and swallowed. One who exhausted rice earlier was credited, and another lost the case. In the ordeal by fire, the litigants hold two candles, made of nine threads in nine fathoms length and three kyats weight of waxes, and lit at the same instance. One whose candle expired earlier was regarded to be guilty.

Four features can be pointed out concerning the Trial by Ordeal in Konbaung dynasty: (1) the trial was always carried out at the fixed place such as the precinct of certain Pagoda. (2) both of the accuser and the accused made religious offerings to the Nats and performed certain ceremonials in obedience to the precedent. (3) two parties swore that they never use any amulet nor charm at all for preventing evil and obtaining good. (4) a senior officer read aloud the written pledges of the litigants three times, made them round and put into necks of two parties.

は じ め に

1968年10月のことである。マンダレーを訪れた筆者は、アラカン・パゴダの名で知られるマハムニ・パゴダの門前市で8帖のパラバイを入手した。パラバイというのは、ビルマに印刷

* 大阪外国語大学ビルマ語学科

技術が導入される以前使用されていた手写本のことである。パラバイは、一枚の長い紙を右、左と交互に折り畳んで全体を一定の寸法に揃えてあるので、あたかも小型の屏風のような形を成している。私が入手したパラバイは、いずれも長さ40センチ、幅15センチの大きさで、黒一色に塗りつぶされた紙に白色の墨で文字が書かれている。

パラバイは、一般に粗くて厚い紙でできており、一見和紙に似ている。使われている材質によって、(1) シャン・パラバイ、(2) タイェッチン・パラバイ、(3) ワヨウトウ・パラバイ、(4) ワヨウヨウ・パラバイの4種に区分される。¹⁾ シャン・パラバイはシャン紙、タイェッチン・パラバイはマンゴーの樹皮、ワヨウトウとワヨウヨウは共に竹を原料としてそれぞれ作られる。このうちシャン紙は、シャン州マインガイン、マインリン地方の農民の手になるもので、ビルマでは通常マインガイン紙という名で知られている。原料はセックーチャーとよばれるシャン高原に自生する植物で、その樹皮を剥いでとった繊維を乾燥、水漬け、煮沸、洗浄した後、細かく叩き碎し簍の子で漉いて作る。²⁾ これがシャン紙の伝統的製法である。一方、竹パルプを利用した紙は、一年未満の若竹を長さ1~2尺に伐り揃えて木槌で叩き碎し、得られた繊維を乾燥させ生石灰と混ぜて約3か月間水漬けにした後すくい上げて繊維を細かく碎して洗浄、さらに石灰を入れた大釜で煮沸し何回も水洗、乾燥をくり返した後漉いて作る。³⁾ ビルマ産の“和紙”製造の中心地はシャン紙を別とすれば、マンダレー、アマラプーラ、サガイン（特にニャウンゴン）に集中している。⁴⁾ 従って私が入手したパラバイも、おそらくマンダレー近辺で製造されたものであろう。

入手したパラバイ8帖の内容はビルマ語の散文、韻文双方を含んでおり、記された年代もビルマ暦1224年(1862 AD) から1230, 1231, 1233, 1236, 1237, 1238, 1243, 1273年(1911 AD) までの9年におよんでいる。つまりこれらのパラバイは、1911年に書かれた最後の1帖を除けば、あとはどれも19世紀中葉から後半にかけて、言い換えればコンバウン時代後期に書かれたものである。当然はなはだしい虫食いやかびによる変色、水濡れに伴うページとページの密着などの原因で、もはや判読不能あるいは著しく判読困難なパラバイも中には混じっている。

その8帖のパラバイの中に、神判の誓約文とその実施記録とがあることに気が付いた。ビルマの神判について、わが国では従来あまり知られていない⁵⁾ ようなので、そのパラバイ全文を紹介すると共にコンバウン時代の神判の内容について検討を加えることにしたい。なお、パラバイの綴字には現在の正書法と違うものも見うけられるが、すべてそのままにしてある。

1) *Encyclopedia Birmanica*. Vol. 10, pp. 285-286.

2) Myelat Than Tun. *Alaykya Apin Hma Pissi Htoklokhmu*. Loktha Pyithu Nayzin, 1971-9-1.

3) Aungthapyay. *Thigaungzaya Shayyoe Sekku Lokngan*. Loktha Pyithu Nayzin, 1971-9-29. 竹を原料とする製紙法はユールの日誌にも記されている。H. Yule, p. 64.

4) Shay Thoe, 1968-4-1.

5) 荻原弘明, p. 133.

バラバイ全文

ခဲး အဓိဌာန်ဘုရား

သည်လျှင်။ အကွန်နရ်။ အချွတ်အဓိဌာန်။ အမှန်ဆို တော့သည်။ မဟုတ် မမှန်သည်
ကို ဆိုပ ခြေ သော်။ တဏှာဘဝ ဥပါဒါန်။ ဇာတိသင်္ခါရ။ ကာမဘဝ။ မနေဘဲ ဝိသီ။
မိတ္တိမာနအား ဖြင့်။ ပေါင်း ဂုံး အပ်သော။ မကောင်း သော။ အကုသိုလ် စေ
တနာ အောင်သည်။ နှိပ်စက်အပ်သည်ဖြစ် စေသော။ လေး သင်္ချေ နှင့် ကမ္ဘာတ
သိမ်း ကာလပတ်လုံး ။ ဒါနအစရှိ သော။ ပါရမီဘဝပါး ကို။ အရုပ်အလုပ်အမြတ်
အား ဖြင့်။ အပြား ၃၀ဖြည့် တော်မူ၍ ၊ သပ္ပာယ်တညာဏ်အထွဋ်သို့ ရောက် တော်မူ
သော။ ဇုပါး သောဂုဏ် တော်အပေါင်း နှင့်ပြည့်စုံ တော်မူသော။ ဘုရားသွင်
ကို တော်မြတ်ကို စေတင့်သောနတ်။ သင်္ဃာ တော်မြတ်တို့ကို စေတင့်သောနတ်။ အ
သဒ္ဓိနှင့်။ သဒ္ဓိနဲ့တည်း ဟူသော။ အရိယဓိတိ တော်။ မွေ တော်မြတ်တို့ကို။ စေတင့်
သောနတ်။ ဝိဇ္ဇကဝိသုဒ္ဓိ ပုံ။ ဗေဒင်လေး ပုံတို့ကို စေတင့်သောနတ်။ သမုက္ခယာ။
လေ။ ယေ။ မြေ။ မီ။ တော။ တောင်တို့ကို စေတင့်သောနတ်။ ရွှေမြို့ တော်။
သီး ချက် တော်။ ရာဇပလ္လင်။ ဦး ဂင် တော်တို့ကို စေတင်သောနတ်။ ဘုန်း
တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှသော။ ရေမြေအရှင်။ ဆဒ္ဓါန်ဆင်မင်း သွင်။
ဆင်ဖြူမြွှား ရှင်။ လွန်စကြာသွင်။ အသွင်ဘဝရင်မင်း တရား ကြီး ဘုရားကို
တော်မြတ်ကို စေတင့်သောနတ်။ သာသနာ့၅၀၀ကို စေတင့်သောနတ်။ ဤသို့ ရေ
ရွတ်ပန်ဆိုခဲ့ပြီး သော။ နတ်မြတ်။ နတ်တိကာအပေါင်း တို့သည်။ မကောင်း သော။
ဤခြင်း ဖြင့်။ ဤတော်မူကြကုန်သည်ဖြစ်၍ ။ ။ အကွန်နရ်။ အချွတ်အဓိဌာန်နှင့်။
နှိုက်ဆင်သော။ ခဲး အပူ ရေသည်။ ငရေး မီး လှံကဲ့သို့။ အပြောင် ပြောင်။
တော် ခေါ်သည်ဖြစ်၍ ။ အကွန်နရ်။ နှိုက်ဆင်သောလက်ကို။ လောင်သည်ဖြစ်
စေသော။ ။ အကွန်နရ်။ အချွတ်အဓိဌာန်။ အမှန်ဆိုသည်အတိုင်း ။ မှန်သည်မှန်
ပါလျှင်။ လည်း ။ ဤသို့ ရေရွတ်ပန်ဆိုကဲ့ပြီး သော။ နတ်မြတ်နတ်တကာအပေါ်

တို့သည်။ ကေဝင်း သေသြဉ်ခြင်း ဖြစ်။ ဤတော် မူကြကုံသည်ဖြစ်၍ ။ အကူန်
နုတ်အချွတ်အမိဌိန်နှစ်။ နှိုက် ထေဝံ သေသြဉ်ပူ ရေသည်။ သီး တာ ရေကဲ့သို့။
ဇြိမ်း ချမ်း သေသည်ဖြစ်၍ ။ အကူန် နုတ်နှိုက် ထေဝံ သေသြဉ်ကို။ မလေဝင်
သည်ဖြစ် စေ သေဝင် ။

ခဲး မှတ်ဘုရား

လွတ်တော် စာ ရေး ပြီး ။ သိရိနန္ဒ မိတ်။ ကင်းအပ်သည်အချွတ်အတိုင်း ။
သက္ကရာဇ် ၁၁၆၉ ခု။ နတ်တော်လပြည် ကျော် ၁၀ ရက် နေ။ ခဲး အခြွမ်း
၃၃ ခိုခို။ လက်မ ထေဝံက ပေး စေ၍။ လက်မ ရွံငယ်သား ။ ငလော။ င
ကြွင်း တို့ကို။ ဤလင် အေဝင်။ ဤချက်သည်ကို။ လက်မ ထေဝံ ရာဇသီဟ။
ဆေး ကြေး ဝှည်း ချွတ်။ သန့်ရှင်း စေ၍။ ဒါန်ရာဇအမာအရွတ်မရှိ
မှတ်ပြီး လျင်။ ယူခဲး ထေဝံ မည်အမှု။ ကြောင့်။ ထိုး ခွင်း လက်တွဲ။ ခရု
အင်း အိုင်း ။ ဆေး ဝါး မန္တန်။ စတိပညာ။ ယတရာဇာရီ။ မပြုမ
လုပ်။ မဆေဝင် မရွက်ပါ။ ပြုလုပ် ဆေဝင် ရွက်လျင်။ သစ္စာ တော်ကမ်း
တွင် ပါသည်အတိုင်း ။ စူး ရေသြဉ်ဖြစ် စေ သေဝင်။ လက်မ ထေဝံ ရာဇ
သီဟ။ ကမ်း ပေး ခြွေး ပေး စေပြီး မှ။ ငမြတ်ရာ။ လကျော်လက်ညှိုး ကို။
ဝါး ချမ်း စိတ်ငယ်။ သက္ကယ်ရခွန် ချောင်း ။ ခြည်ခွန်မြင်နှစ်။ လက်မ
ရွံငယ်သား ။ ငလါ။ ငကြွင်း တို့ကို။ စည်း ခြွေး စည်း စေ၍။ အချွတ်အမိ
ဌာန်စာကို။ ၃ ကြိန်ဖတ်နာ စေ၍။ လည်တွင်စာ ခွေစွပ်ပြီး လျင်။
ငမြတ်ရာနံ။ အသက် ၅၄။ ငရှုံ နံ။ အသက် ၃၀ ရွယ်သူတို့လက်ကို။
လက်မ ထေဝံ ရာဇသီဟ။ ကိုင်၍။ ခဲး အပူ ရေတွင်။ နှိုက် ထေဝံ စေသည်။
သက္ကရာဇ် ၁၁၆၉ ခု။ နတ်တော်လပြည် ကျော် ၁၂ ရက် နေ။ ခဲး ထေဝံ

မည်ရက် စေ့၍ ။ ငမြတ်ရဘ ။ ငရှုံတို့ ။ အစုံအညီ ။ ခဲး နှိုက် ဆေခံသည် ။ လကျာ်
လက်ညှိုး ကို ။ မြို့ဝန် ဒေဝသူရ ။ မြို့စာ ရေး နန္ဒ ကျော်သူ ။ ရွှေ တေဘင်ပြန်
တို့အစုံအညီ ။ လက်မ ဆေခံ င ဖြေ ။ အဝိနာ ငှေ ဖေခံ စေ့၍ ။ ကြည့်သည်တွင် ။ ဘန်
ရည်မရ ။ သွေး စိမ်း သဘာဝသည် ။ ခဲး မစွန်း ညီ ။ သန့်ရှင်း သည် ။

ရေအဓိဋ္ဌာန်ဘုရား

သည်လျှင် ။ အကျန် နုတ် ။ ။ အချစ်အဓိဋ္ဌာန် ။ အမှန်ဆို တော့သည် ။ မဟုတ် မမှန်
သည်ကို ။ ဆိုပ ခြေ ဆော် ။ တဏှာဘဝ ။ ဥပါဒါန် ။ ဇာတိသင်္ခါရ ။ ကာမဘဝ ။ မ
နေဘဲ ။ ဝိဋ္ဌိ ။ ဝိဋ္ဌိ မာနအား ဖြင့် ။ ပေါင်း ။ ဂုံး အပ် ဆော့ ။ မကောင်း
ဆော့ ။ အကုသိုလ် စေတနာ ဇေား တို့သည် ။ နှိပ်စက်အပ်သည်ဖြစ် စေ ဆော့ ။
လေး သင်္ချေ နှင့်ကမ္ဘာတသိမ်း ကာလ ပါတ်လုံး ။ ဒါနအစရှိ ဆော့ ပါရမီဝ
ပါး တို့ကို ။ အရုပ်အလုပ် ။ အမြတ်အား ဖြင့်အပျား ၃၀ စေ့ဖြည့် တော် မူ၍ ။
သပ္ပာတညာဏ်အတွင်းသို့ ရေခံ တော် မူ ဆော့ ။ ဇပါး ဆော့ ဂုဏ် တော်အ ပေါင်း
နှင့်ပြည့်စုံ တော် မူ ဆော့ ။ ဘုရား သွင်ကို တော်မြတ်ကို စောင့် ဆော့ နတ် ။
ဟော တော် မူ ဆော့တရား တော်မြတ်ကို စောင့် ဆော့ နတ် ။ အသီတိအဂ္ဂသံ
ဝက ။ မဟာသံဝက ။ ရဟန္တာမြတ်ကို စောင့် ဆော့ နတ် ။ ဝိဇ္ဇကပ် ၃၃ ။ ဗေ
ဒင် လေး ပုံ ။ တို့ကို စောင့် ဆော့ နတ် ။ သမုဒ္ဓရဘ ။ လေ ။ ရေ ။ မြေ ။ မီး ။
တော့ ။ တောင် ။ အ ပေါင်း တို့ကို စောင့် ဆော့ နတ် ။ ရွှေမြို့ တော် ။ ရွှေ
နန်း တော် ။ သီး ချက် တော် ။ ရာဇပလ္လင်ဦး ဝင် တော်တို့ကို စောင့် ဆော့
နတ် ။ ဘုံနံ တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော် မူလှ ဆော့ ။ ရေ မြေအရှင် ။ ဆဒ္ဒါန်ဆင်
မင်း သွင် ။ ဆင်ဖြူမြား ရှင် ။ လွန်စကြာသွင် ။ အသွင်ဘဝရင် ။ မင်း ကြား
ကြီး ။ ကို တော်မြတ်ကို စောင့် ဆော့ နတ် ။ သာသနာ ၅၀၀၀ တောင်ကို စောင့်

သေ ဘ နတ် ။ ယေ ဘ ဝတီ ။ ဤသည်မြစ်ကို စေ ဘ င် သေ ဘ နတ် ။ ဤသို့ ရေ ရွတ် ဂျ
ပန်ဆို ခဲ့ပြီး သေ ဘ ။ နတ်မြတ် နတ်တက ဘ အ ပေါင်း တို့သည် ။ မ ကေ ဘ င်း
သေ ဘ ကြည်ခြင်း ဖြ င် ။ ကြည် စော င် မူကြကုန်သည်ဖြစ်၍ ။ အကွန် နတ် ။ အချစ်
အဓိဋ္ဌ ဘ န် နှ င် ။ ငုတ်သည် ရေ နှိုက် ။ မိ ကြေ ဘ င်း လ ဝိ င် အ စ ဂ္ဂိ သေ ဘ ။ သ ဘး
ရဲး ။ ငါး ရဲး အ ပေါင်း တို့သည် ။ နှိတ်စက်အပ်သည်ဖြစ်၍ ။ ရေ နှိုက် မ ငုတ်
မ နေ နှို င် ။ ပေ င် သည်ဖြစ် စေ သေ ဘး ။ အကွန် နတ် ။ ။ အချစ်အဓိဋ္ဌ ဘ န် ။
အမှန်ဆိုသည်အတိုင်း ။ မှန်သည်မှန် ပါလျှင်လည်း ။ ဤသို့ ရေ ရွတ် ပန်ဆို ခဲ့ပြီး
သေ ဘ ။ နတ်မြတ် နတ်တက ဘး များ အ ပေါင်း တို့သည် ။ ကေ ဘ င်း သေ ဘ
ကြည်ခြင်း ဖြ င် ။ ကြည် စော င် မူကြကုန်သည်ဖြစ်၍ ။ အကွန် နတ် ။ ။ အချစ်အဓိ
ဋ္ဌ ဘ န် နှ င် ။ ငုတ်သည် ရေ နှိုက် ။ မိ ကြေ ဘ င်း လ ဝိ င် အ စ ဂ္ဂိ သေ ဘ ။ သ ဘး ရဲး
ငါး ရဲး အ ပေါင်း တို့သည် ။ မခြင်း မလ ဘ ဝ မ် ။ ချမ်း သ ဘ ငြိမ်းသက်စွာ ။
ရေ နှိုက် ငုတ် နေ နှို င် သည်ဖြစ် စေ သေ ဘ ဝိ ။

ရေမှတ်ကုရား

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၅ ခု ။ တန်ကူး လဆန်း ၆ ရက် နေ့တွင် ။ အိမ် ရှေ့ရိုး
စော င် က ။ စ ဘ ရေး ကြီး မေ ဘ င် နှ င်း ရှေ့ ။ ကေ ဘ က် ယူ စီ ရ င် ။ ချစ်
နှုတ်ချက် ။ အချစ် ၂ ချစ်ကို ။ ရေး သ ဘး သည်အတိုင်း ။ ငှင်း နေ့အမှု
သည် ၂ ဦး တို့ ။ ရေ ငုတ်ခြံဆိတ်သို့ ရေ ခံ လျှင် ။ စ ဘ မတတ်သူ ။ အ နေ ဘ က်
အတွင်း ငယ်သ ဘး ။ ငမြတ်ကိုမှတ် စ ဘ ဆွဲး ခြွဲး ဆွဲး စေ၍ ။ ၂ ပြင်စွဲး
နတ်ရက ဘ ပသ ခင်း ကြင်း စေပြီး လျှင် ။ ရေ ခံ အ ဝတ်လဲး ။ ဝတ်ခြွဲး
ဝတ် စေသည် ။ နတ်လျှာ အ ဘ ခံ တွင်း ။ အ ဝတ် အ စ ဘး ။ ဦး ဆံ့ မှ စ၍ ။
ကြည်ရှု သန့်ရှင်း စေပြီး လျှင် ။ ဆေး ဝါး ပ ယေ ဘ ဝ ။ စတိ ပညာ ။

ယတရံ ဟံ။ ယာဇီ။ ထိုး ခွင်း မန္တန်လက်တွဲ။ ခါး ရှဲ့အင်း ဆိုင်း။ ကျန်
 တော်။ ကျန် တော် မတို့ကိုမှ စ၍။ ကျန် တော် မတို့ဘက်က ပါလူလုကစုတို့။
 ယူရေငုတ်မည်အမှု၊ ဤဝင်။ မပြုမလုပ်မဆောင်ပါ။ သစ္စာတော်
 ကမ်းကို။ လက်မထောက်ဖြေပေးခြင်းပေးစေ၍။ ကိုန်ဆိုဖွဲ့ကိုင်စေ
 ပြီးလျှင်။ အချစ်အဓိပ္ပာန်စတာကို။ ဥက္ကိမ်ဘတ်နာစေ၍။ လည်တွင်စာ
 ခွေစွပ်ပြီးလျှင်။ အညာတိုင်က။ မှတ်စာကျလူငယ်အောင်သန့်၃။ အသက်
 ၃၂ ဝယ်သူကို။ ကျိုးကိုင်အနေခံအတွင်း ငယ်သား။ ငယ်အောင်စည်။ အ
 ဧကရာဇ်တိုင်က။ မှတ်စာပြုသူမိတုဂံနာ။ အသက် ၄၀ ဝယ်သူ။ တိုက်ကြီးကိုင်။
 အနေခံအတွင်း နယ်သား။ တိုက်ကိုင်စေ၍။ ၂ ဘက်အလယ်တည့်တွင်။ အ
 နေခံအတွင်း ငယ်သား ငယ်မြတ်သာကို။ နှိတ်ဝါးနှင့်၂ဦး ပန်းကို။ ညှိ
 ညှိတ်မြတ်နှာခြင်းဆိုင်စေပြီးလျှင်။ တဖြိုင်နက်နှိတ်ဝါးကိုနှိပ်၍။ ရေ
 ငုတ်စေသည်အတွင်း။ လက်မထောက်ဖြေကို။ နာရီကွက်ငြိမ်သက်စွာ။ တည်
 ထားစောင့်နေစေ၍။ အောင်နာရီ၂ အောင်တွင်။ အဧကရာဇ်တိုင်က။
 ငုတ်သူမိတုဂံရေကပေါ်သည်။ ချားနားသိသာမှ။ အညာတိုင်က။ ငုတ်သူ။
 ငယ်အောင်သာကို။ ကြိုးကိုင်ငယ်အောင်စည်ဆွဲ၍။ ဘော်ယူစေသည်။ ရေက
 ကုံးသို့ရှင်လမ်းစွာကန့်တက်နိုင်သည်။ ရေငုတ်ကြရံ။ ကြပ်မစီရင်သူ။
 မြေခံမြတ်နှာထောင်မှူးသီဟကျော်ထင်။ အိမ်ရွှေတော်စာရေးကြီး။
 ရာဇဝံသ။ ၎င်းမောင်နှင်း။ ငယ်အောင်သာရွှေနေနန္ဒကျော်သူ။
 မိတုဂံ။ ရွှေနေ။ ကသည်းစာရေး။

ဆန်အမိဋ္ဌာန်ဘုရား

သည့်လှိုင်။ အကွန်နရ်။ ။ အချစ်အမိဋ္ဌာန်အမှန်ဆိုတော့သည်။ မဟုတ်မမှန်
သည့်ကိုဆိုပချေသော်။ တဏှာဘဝဥပါဒိန်။ ဇာတိသင်္ခါရ။ ကာမဘဝ။ မ
နောဝိတိ။ ဒိဋ္ဌိမာနအားဖြင့်။ ပေါင်းရုံးအပ်သော။ မကောင်း
သောအကုသိုလ်စေတနာအားသည်။ နှိပ်စက်အပ်သည်ဖြစ်စေသော။
ငှသင်္ချေနှင်ကုသိုလ်တစ်ဆင်းကလပ်ပါးလုံးအစရှိသောပါရမီဝါးတို့ကို
။ အရပ်အလပ်အမြတ်အားဖြင့်။ အပြား ၃၀ စေ့ဖြည့်တော်မူ၍။ သပ္ပာယ်တ
ညာဏ်အထွေ့သို့ရောက်တော်မူသော။ ၉ပါးသောဂုဏ်တော်အပေါင်းနှင်
ပြည့်စုံတော်မူသော။ ဘုရားသွင်ကိုတော်မြတ်ကိုစေတင့်သောနတ်။ အသိ
တိ။ အဂ္ဂသဘာဝ။ မဟာသဘာဝ။ ခိနသဘာဝ။ ရဟန္တာမြတ်တို့ကိုစေတင့်
သောနတ်။ သင်္ဃာတော်မြတ်တို့ကိုစေတင့်သောနတ်။ အသမ္ဘိန္နသမ္ဘိန္နတည်း
ဟူသော။ အရိယဓိတိတော်မွေတော်တို့ကိုစေတင့်သောနတ်။ ဗိဇ္ဇကပ် ၃ ပုံ။
ဗေဒင်လေးပုံတို့ကို။ စေတင်သောနတ်။ သမုဒ္ဓရဘ။ လေ။ ရေ။ မြေ။
မီး။ ဟေ။ ဟေတော်တို့ကိုအပေါင်းတို့ကိုစေတင့်သောနတ်။ ရွှေမြို့
တော်။ ရွှေနန်းတော်။ သီးချက်တော်။ ရာဇပလ္လင်တော်။ ဦးဂင်
တော်တို့ကို။ စေတင့်သောနတ်။ ဘုန်းတော်အလွန်ကြီးမြတ်တော်မူ
သော။ ရေမြေအဖျဉ်။ ဆွေခွန်ဆင်မင်းသွင်။ ဆင်ဖြူများရှင်။ လွှတ်
စင်္ကြာသွင်။ သွင်ဘဝရင်မင်းတရားကြီးဘုရားကိုတော်မြတ်ကို။ စေတင့်
သောနတ်။ သဘာဝ ၅၀၀ ကိုစေတင့်သောနတ်။ ဤသို့ရေရွတ်ပံ့ဆိုခဲ့ပြီး
သော။ နတ်မြတ်နတ်တကာအပေါင်းတို့သည်။ မကောင်းသောကြည်ခြင်း
ဖြင့်။ ကြည့်တော်မူကြကုန်သည်ဖြစ်၍။ အကွန်နရ်။ ။ အချစ်အမိဋ္ဌာန်နှင်။
စားဝါးသည်ဆန်သည်။ ကျော်ခဲးသလဲးခဲးသို့။ ဖြစ်၍။ မစားမဝါးနိုင်

သေဝ်။ သွေး ခဲး ။ သွေး နက်။ အံ့ထွက်သည်ဖြစ် စေ သေဝ် ။ အကွန် နုတ် ။
 အချက်အမိဋ္ဌာန်အမှန်ဆိုသည်အတိုင်း ။ မှန်သည် ။ မှန်ပါလျှင်လည်း ။ ဤသို့
 ရွတ်ပံ့ဆိုခဲ့ပြီး သေဝ် ။ နတ်မြတ်နတ်တကဝ်အပေါင်း တို့သည် ။ ကေဝင်း
 သေဝ်ကြည်ခြင်း ဖြစ် ။ ကြည်တော်မူကြကုန်သည်ဖြစ်၍ ။ အကွန် နုတ် ။ ။ အချက်
 အမိဋ္ဌာန်နှင်း ။ စား ဝါး သည်ဆံသည် ။ နတ်ဗြဟ္မာ ။ အရသာ ခဲးသို့ဖြစ်၍ ။
 တစေ့တချမ်း ။ တံတံမြှုပ် န် မှု ။ မြန်မြန် မကြွင်း မကြွပ်မြန်မြန် စား ဝါး
 နှိုင်းသည်ဖြစ် စေ သေဝ် ။

ဆံမှတ်ဘုရား

သက္ကရာဇ် ။ ၁၁၅၉ ခု ။ ဝါခေါင်လပြည့် ကျော် ။ ၉ ရက် နေ့ ။ အိမ် ရွှေရုံး
 တော်က ။ မိငြိမ်း ။ ငလိတို့ ။ မေဇုံကော မစပ်ရှက်သည် ။ မေဇုံကော မ ။
 မဆပ် မရှက်ဆိုကြသည် စကား ကို ။ ၂ ဦး ၂ ချက် နှင်း ။ မိငြိမ်း ။ ငလိတို့ကို ။
 ဆံဝါး စေစား စေ ။ ကေဝံယုစီရင်း ချက်အတိုင်း ။ ကေဝံယုချက်ချက်
 သည် ။ အချက် ၂ ပြင်ကို ။ အိမ် ရွှေစာ ရေး ကြီး ။ ရာဇသင်္ခရံရုံး တော်မှာ ။
 တင်သည် ။ အချက် ၂ ပြင် နှင်း ။ ဆံဝါး စား စေ ။ မြို့စာ ရေး ရွှေတောင်
 နေ ဝိရသဘာဝံ ။ အိမ် ရွှေနား ခံ တော်သီရိ ဒေဝစည်သူ ။ လက်မ ဆေဝံ ။
 ရာဇသီဟအမှုသည် ။ ရွှေနေအညီ နှင်း ။ ဆင်ကြီး ရွှေကုဘုရား သို့သွားသည် ။
 ဆံဝါး စား မြီး အရပ်သို့ ။ ရေခံလျှင် ။ ပူဇော်ပွဲ ။ နတ်ရကောပွဲ မှစ၍ ။
 ပူဇော်ပသရံ ။ ဂါသည်ကို ။ ပူဇော်ပသ စေပြီး မှာ ။ မိငြိမ်း ငလိတို့ကို ။
 ယူဆံဝါး မည်အမှုကြောင့် ။ ကွန် တော်ကွန် တော် မတို့ကို မှစ၍ ။ ကွန် တော်
 ကွန် တော် မတို့ဘက်က ပါသည်လူတစုတို့ ။ ထိုး ခွင်း လက်ဖွဲ့ ။ ဆေး ဝါး မန္တန် ။
 စတိပဉ္စာ ။ ရတရာဃာရီ ။ မပြုမလုပ် မဆောင် မရွက်ပါ ။ ပြုလုပ် ဆောင်

ရွက်လျှင်။ သစ္စာ တော်ကျမ်း တွင်။ ပါသည်အတိုင်း။ ။ ၎င်း ရေခံသည်ဖြစ် စေ
သော။ မိငြိမ်း နံ ငါ။ အသက် ၁၅ ရွယ်သူ။ ငလိနံ ၁။ အသက် ၃၃ ရွယ်သူတို့ကို။
သစ္စာ တော်ကျမ်း စွဲ ကိုင်ကြိမ်ဆို စေပြီး လျှင်။ မိငြိမ်း အာခံတွင်း ကို။
လက်မ သေခံရ၍ အသိဟ။ ငလိအာခံတွင်း ကို။ မြေဘက်အတွင်း အာခံ ငပန်း
ပွင့်။ အစုံအညီ။ လက်ညှိုး ဖြိုး ယား ပြီး လျှင်။ ဖြတ်ဆံအချိန်အလေး ရှိစိကို။
တပြိုင်နက်။ ဘက်က တော၌ နှင့်ခံ၍။ မိငြိမ်း ငလိတို့ကို။ ဆံဝါး စား စေသည်။
မိငြိမ်း က။ ဆံကိုပြီ။ အစီရင်ခံလျှင်။ စာဦး ဝါး ဦး ၃ ကြိမ်။ ဆံခွန့်သူတို့က
ဆိုသည်။ ဆံကိုပြီ။ မိငြိမ်း ငလိတို့။ အစီရင်ခံ၍။ မိငြိမ်း ငလိတို့အာခံတွင်း
ကို။ လက်ညှိုး တပြိုင်နက်။ ဖြိုး ယား ပြီး လျှင်။ ရေခံ စေ၍။ ဆွေး ခံတွင်
နှုတ် ရေး ကို။ ဆွေး စေသည်။ မိငြိမ်း စား ဝါး နှိုင်းသည်။ ငလိမစား မဝါး
နှိုင်းသည်။ ဆံ စေ့ဆံကြိုး ဆံနှုတ်ကျန်သည်။ ၄ ငါး ကလ။ ကြပ် မစီရင်သူ။ မြို့
စာ ရေး ရွှေ တောင်သိမ် နေရာ ရှိ။ အိမ် ရွှေ နံ တော်သိရှိ ဒေဝစည်သူ
။ မိငြိမ်း ။ ရွှေ နေ။ ရာအသိရှိ။ ငလိ ရွှေ နေ။ ဥသိန် ကျော်တင်။ ရွှေရုံး
တော်က။ စာ ရေး ငသူ။ အိမ် ရွှေရုံး တော်ကစာ ရေး ။ ငအိတ်။

မီး ထွန်း အမိဉ္ဇာန်ဘုရား ။

သည်လျှင်အကွန်ချက်။ ။ အချက်အမိဉ္ဇာန်အမှန်ဆို တောသည်။ မတုတ် မမှန်သည်
ကိုဆို ပချေသော်။ တောဘဝဥပါဒိန်တောဝါး။ ကာမဘဝ။ မနေဘေးဝါး
ဦး။ ဒိဋ္ဌိမာနအား ဖြင့်။ ပေါင်း ရုံး အပ်သော။ မကောင်း သော။ အကု
သိုလ် စေတနာ အား သည်။ နှိပ်စက်အပ်သည်ဖြစ် စေသော။ လေးသင်္ချေနှင့်
ကမ္ဘာတစ်ဝန်း ကလပါတ်လုံး ။ ဒါနအစ သော။ ပါရမီဘဝပါး ကို။ အရုပ်အ
လုပ်အမြတ်အား ဖြင့်။ အပြား ၃ ဝဖြည့် တော် မူ၍။ သပ္ပာယ်တရားအားဖြင့်။

ရေခဲ တော်မူ သော ဘုရား ပါး သော ဘုရား တော်အ ပေါင်း နှင့်ပြည်စုံ တော်မူ
 သော ။ ဘုရား သွင်ကို တော်မြတ်ကို စောင့် သော နတ် ။ ဟော တော်မူ
 သော ဘုရား တော်မြတ်ကို စောင့် သော နတ် ။ အသိတိအဂ္ဂသ ဝက ။ မဟာ
 သ ဝက ။ ခိန ဘသ ဝ ။ ရဟန္တာ မြတ်ကို စောင့် သော နတ် ။ ပိဋကတ် ၃ ပုံ ။
 ဘေဒင် ၄ ဘုံတို့ကို စောင့် သော နတ် ။ သမုတ္တ ရာ ။ လေ ။ ရေ ။ မြေ ။ မီး ။
 ဟော ။ ဟော ငါ ။ အ ပေါင်း တို့ကို စောင့် သော နတ် ။ ရွှေမြို့ တော် ။ သီး
 ချက် တော် ။ ရာဇ ပလ္လင် တော် ။ ဦး ဂင် တော် ။ တို့ကို စောင့် သော နတ် ။
 ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော် မူလှ သော ။ ရေ မြေအဖျင် ။ ဆဒ္ဒိန်ဆင်
 မင်း သွင် ။ ဆင်ဖြူခြင် ။ ရှင် ။ လွန်စကြာသ ခင် ။ အဖျင်ဘ ဝ ရင် မင်း တ
 ကြီး ကို တော်မြတ်ကို စောင့် သော နတ် ။ သာသနာ ၅ ဝ ဝ ကို စောင့် သော
 နတ် ။ ဤသို့ ရေ ရွတ် ပန်ဆို ခဲ့ပြီ သော ။ နတ်မြတ် နတ်တကာ အ ပေါင်း တို့သည် ။
 မ ကော င်း သော ဤသို့ခြင်း ဖြစ် ။ ဤသို့ တော် မူကုသန်ဖြစ် ။ အကွန် ချပ် ။
 အချပ်အမိဋ္ဌာန် နှင့် ။ သွန်း ညှိ သော မီး သည် ။ လေပြင်း မိုတိုင်း ။ ခတ်
 သည်ဖြစ် စေ၏ ။ မ တော် မရှင် ။ မစွဲ မညီ ။ မကွန်း မ လော င်း ။ သေ
 ငြိမ်း သည်ဖြစ် စေ သော ။ အကွန် ချပ် ။ ။ အချပ်အမိဋ္ဌာန် ။ အမှန်ဆိုသည်
 အတိုင်း ။ မှန် ပါလျှင်လည်း ။ ဤသို့ ရေ ရွတ် ပန်ဆို ခဲ့ပြီ သော ။ နတ်မြတ်တ
 ကာမြား အ ပေါင်း တို့သည် ။ ကော င်း သော ဤသို့ခြင်း ဖြစ် ။ ဤသို့ တော် မူ
 ကြကုသန်ဖြစ် ။ အကွန် ချပ်အချပ်အမိဋ္ဌာန် နှင့် သွန်း ညှိ သော ။ မီးသည် ။
 လေပြင် မိုတိုင်း မတိုက် မခတ် ။ မသေ မငြိမ်း ။ ကုန်စင် အောင်စွဲညီကွန်း
 လျှင် သည်ဖြစ် စေ သော ။

မီး ထွန်း မှတ်သား ချက်ဘုရား

သက္ကရာဇ် ၁၁၉၈ ခု။ တပေါင်းလွန်း ရက်နေ့။ နေမျိုး ရွှေတောင်
ကျော်။ ငရွှေအိုး တို့ကို။ မီး ပြိုင်စေ။ လွှတ်တော်က ကေခံ တော်မူချက်။
အတိုင်း။ မဟာ အောင်မြေဘုံသဘုရား။ အတွင်း။ မြို့စာရေး ရွှေ
တောင်။ ရဲး ကျော်ရဲး လှ။ သွား၍။ နေမျိုး ရွှေတောင် ကျော်။ ရွှေ
နေ။ အေယသိန် နော်ရသဘ။ ငရွှေအိုး ရွှေနေ။ မင်း ကျော်သိင်္ခရဘ။
တို့အစုံအညီတွင်။ အမှုသည် ၂ ဦး က။ ဆင့်ဆိုတောင်း ယူပါသည်။ သင်ဘုတ်
ပွဲး ကိုဦး တိုက်စေပြီး မှ။ ဘာဏာငှက်ပေး။ လက်မဆောင် ငရွှေတုတ်တို့
ကို။ တင်ရင်ပသ စေပြီး လျှင်။ ဘုရား။ ၄ တောင်မြှောက်တင်၍။ သင်ဘုတ်
ပွဲး ကို။ ဦး တိုက်စေပြီး မှ။ အာဏာငှက်ဘေး။ လက်မဆောင် ငရွှေတုတ်တို့
ကို။ ဘုရား မှတ်လည်။ အမှုသည် ၂ ဦး တို့က။ ပေးသည်ကလကကို။ လေလုံ
အောင်ကစေ၍။ အမှုသည် ၂ ဦး ကပေးသည်။ ဘရေးင်း ခိုကို။ ဥတဝီ
စစ်၍။ ရုံး စာရေး ရွှေတောင်သိင်္ခ ကျော်စွာ။ တဝင်တည်း ချစ်မြှင့်။
အရှည်မြင့်ကို။ ကျစ်ပြီး မှ။ ခဲး ချစ်။ တဦး တတိုင်စီး ကော်စေပြီး မှ။
ကျမ်း ငကျမ်း စာ ခြေဘင်း ဂမ္ဘား ကို။ အတိုရုံး စာရေး ရွှေတောင်
သိင်္ခ ကျော်စွာ။ ဘတ်နာ စေ၍။ အာဏာစိုး သိန်။ သား ငကန်ကြီး ကို။
ကျမ်း ပေး မြေး ပေး စေပြီး လျှင်။ အချစ်အမိဌာန်စာကို။ ဥက္ကိမ်စီကျမ်း
စွဲး စေ၍။ ရုံး စာရေး သိင်္ခ ကျော်စွာ။ ဘတ်တိုက်၍။ အချစ်အမိဌာန်စာ
၄ စောင်ကို။ ၂ စောင်စီလည်တွင်တစောင်။ မီး တိုင်တွင်တစောင်။
အညီး။ မြို့စာရေး ရွှေတောင်ရဲး လှ ကျော်စွာပြီး လျှင်။ အမှုသည် ၂ ဦး
ခံတွင်း မှ။ ရေခံစီ။ စာရေး ရွှေတောင်သိင်္ခ ကျော်စွာ။ တိုက်ငုံ စေ၍

မီး ကို။ မြို့စာ ရေး ရွှေ တောင်ရဲး လှ ကျော်။ အပြိုင်အညှိး ။ နေတက်
 တချက်တီး ကျော်အချိန်။ ထွန်း ညိုသည်တွင်။ ၂ ချက်တီး ကျော်ဇွဲဘူး ရေခံ
 ကာလ။ နေမြို့ ရွှေ တောင် ကျော်မီး သေငြိမ်း သည်။ မီး တိုင်း ခံ။
 အုတ်ကျပ် ပေါ်တွင်။ ဘ ရေခင်း စက်ကျင်း ကိုသည်။ နေခံကိုး ဘူးတစ်
 ၂ သစ်တွင်။ င ရွှေဖိုး မီး သေငြိမ်း သည်။ ကာလ။ မီး တိုင်ခံ။ ဥက္ကဋ်
 ပေါ်တွင်။ ဘ ရေခင်း စက်မကြွင်း မကို။ မြို့စာ ရေး ရဲး လှရဲး ကျော်။
 မီး တိုင်း ၂ ကို။ သိမ်း ယူသည်ကာလ။ လိရေခံကြည့်သူ။ နေခံမြက်နှာ
 ဆောင်မှူး ဇေယျ ရွှေ တောင် နေခံရသဘ။ ရွှေပြည်ဝန် ဟောင်း
 ပ တောင်း မြို့သူကြီး ဟောင်း ။ သီးဟ ကျော်စွာ။ အညှင်နန်းမ တော်
 ဘုရား ကွဲး ရေ တော်။ ရွှေ တောင် ကျော်သူ။ စုလင်းမင်းသား ကျန်
 တော်မြို့ ။ ရဲး တင် နေခံရသဘတို့အစုံအညှိး တွင်မှတ်သားချက်ဘုရား ။

စုံ ရေမှတ်

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု။ ဝါဆိုလပြည့် ကျော် ၃ ရက်တွင်။ သူနာ ရွှေ တောင်။
 ပေါ်တင်သွား ။ ရက္ခ မုတ္တယက္ခအာဇ္ဇာဝကက ဝေတို့က။ မိသူကိုစုမ်းဖြစ်
 သည်။ ဘမ်း စား သည်။ အိမ် ရွှေရုံး တော်မှီ။ စွဲး ဆိုအစစ်ခံကြသည်။
 စကား ကို။ ရေသန့်စင် စေ။ အိမ် ရွှေဝန်စီရင်ချက်များ နှင့်။ အိမ်
 ရွှေစာ ရေး ကြီး ရာဇသင်္ခ။ စာ ရေး ငအိ။ ရုံး တော်မှီတင်လှီ၍။
 ရွှေလွှတ် တော်မှီ။ အစီရင်ခံလွှတ်။ ထုံး စံရှိသည်အတိုင်း ။ စင် အောင်
 ဆေး စေ။ ဝန်ရှင် တော်ပုခန်း မင်း ကြီး ။ ၃ ပါး မင်း ကြီး ။ ၂ ပါ

မင်း ။ မင်း ကြီး တိုင်း ၍ ။ မိသုကို ။ ရေချ မည်အစုံအညီ ။ မြစ်ဆိတ်သို့
 ရေခံလျှင် ။ မိသုနီ ၂ ။ အသက် ၅၀ ရွယ်သူကို ။ တဘီအတွင်းပြင်လှံ၍ ။ စေခံ
 နှိုး ဝတ် စေသည် ။ နှုတ်လျှာအာခံတွင်း ။ ဆံ ခြေဘဝါး များ ကို ။ ဆေး
 ကြေး ခြေညှို့ရှု စေ၍ ။ ကိုလုံး ရေချိုး စေပြီး လျှင် ။ ဂွေတက်သို့တက် စေ
 ၍ ။ ဆံရထုံး အတမ်း ငြောပန်း ။ ကို ။ ဆုံး စေသည် ။ ဘီး ကြိုး ရစင်
 နှင့် ။ ငှင်း ကိုစိုက် စေသည် ။ ရချက်ဆံတုန်း တဆုံး လျှင် ။ ဘီး ကျီး ၁ ။
 လင်း စေတောင် ၁ ။ လျှိုး ၁ ။ ချေမကျီး တစု ဝါး နှင့် ။ လှုပ်သည် လေး
 များ ကို ။ အတန်ငြောပန်း စိုက်သည် ။ ဂွေ ၂ စင်း ဦး ဝဲရှင် စေ၍ ။
 မိသုကို ။ ကြိုး နှင့်တုတ်ပြီး လျှင် ။ ငှင်း ဂွေအကြား တွင် ။ တစု ဝါး ကို ။
 အတိုင်း ရ ။ အဘေခံရ ။ ယက်သည်ကပ် မှီ ။ ဆူး ရမည်ခံသည်ကပ် ပေ၍ သို့
 အနေခံအတွင်း ငယ်သား ။ ငဖြူကိုတင် စေသည် ။ ငှက် ချေး ခံ ။ သုံးကြိုး
 ရရထုံး နှင့် ။ ခါး ကြိုး တည်ပြီး လျှင် ။ အတန်ငြောပန်း ကိုင် စေသည် ။
 ရေလုံအိုး နှင့် ။ ရအိမ်မစင်ကို ။ အနေခံအတွင်း ငယ်သား ငမြတ်ချီ ။
 ခေါင်း ကလောင်း စေ၍ ။ အခံအထက်ဘီလီ ။ အတန်း ငြောပန်း ကို ။
 လေး နှင့်ရချက်ပြစ် စေပြီး လျှင် ။ ဂွေကိုမတိန်း မစေတင် စေရ
 အောင်လက်မဆေခံ ။ ငဖြေကို ။ ကြပ်မကြည့်ရှု စေ၍ ။ ဂွေ ၂ စင်ကို ။
 တွင်းပြီး လျှင် ။ ရေကိုချမ်း ချ စေသည် ။ ရေသို့ကြွလျှင် ။ ကြခြင်း ကြိုး တ
 ဆုံး မှ ။ မနစ်မမြတ် ။ ရေတွင် ပေါး လောပေါး လောပေ၍ သည် ။
 ငှင်း ကလေး ။ ကျပ်မစီရင်သူ ။ မြို့စာ ရေး နန္ဒ ကျော်သူ ။ အိမ်ရှေ့
 တော်စာ ရေး ကြီး ။ ရာအသိဝံ ။ သိမြင်သူ ။ သိရှိသူ ။ အနေခံဝင်း
 တော်မှ ။ အိမ်ရှေ့တော်စာ ရေး ကြီး မောင်းနှင် ။ မြင်း ဝန်

မင်း ကြီး ခုံ အေယသကြိံ ။ ဘိ နွေ ဘသရ ဘ ။ ဂန္တိး ရ ။ ရွှေ တောင် ပေ
တင် ။ ရက္ခ မုတ္တ ရက္ခ ။ အ ဘ ဇ္ဇ ဘ ဝက ။ က ဝေတိအ မှု . ဆောင် ရွှေ နေ ။ ခုံ
င ရွှေဦး ။ မိသုအ မှု ဆောင် ။ ငှင်း သွက်လွတ် တော်စာ ရေး ။ မင်း
ကြီး စာ ရေး ငမြတ် ရဘတိအ စုံအညီမှတ်သား ချက် ။

ဆူး ရ မည်

ဆူး ပုတ် ။ ဆူး လေ ခ ။ ဆူး တော် နက် လေး ။ ဆူးလက် ဝါ ။ ဂှားဆူးဖြူ
၆ ။ လိသ ဘ ရွှေရ ။ ဘီး ကြိုး ရ ။ လူရိုး ရ ။ လင်း ဓ တောင် ရ ။ ရွှေမ
ကြိုး လက် မကြိုး ဘ ။ ဘစူး ဝါး ဘ ။ ရေလုံအိုး ဘ ။ ရအိမ် မစည်တည်

သက္က ရ ဘ ဇာ ဘ ဂ ခု ။ ဝါ ခေါင်လဆန်း ဘ ရက် နေ့တွင်ကမ္ဘာ ငှ ရ ဝ်ကို
ရေး ကူး ချီးမြှင့် အောင်မြင်သည် ။

邦 訳 文

鉛 の 宣 誓

これぞ吾が誓い、正しきことをぞ申さむ。もしも正しからざること申さば、欲望の世界、執着、出生の無常、色欲の世界、迷妄、疑惑、傲慢等に基因せる諸々の良からぬ悪業心に苦しまんことを。四阿僧祇、十万大却⁶⁾の全期間、布施を始めとする十波羅密を下、中、上と三十種にわたりて実践なされ一切知恵を成就なされ九種の偉徳ことごとくを具現なされし釈尊を守護せる神。尊き僧伽を守護せる神。分散せざる、あるいは分散せし聖仏舍利を守護せる神。三蔵と四吠陀とを守護せる神。海、風、水、土、火、森、山等を守護せる神。王都、白傘、玉座等を守護せる神。御威徳著しく勝れし水と土の所有者、六本牙の巨象の主、数多くの白象の所有者、帝釈天の武器の所有者たる大法王皇帝陛下御尊体を守護せる神。仏教を五千年間守護せる

6) 大野 徹(1971) p. 21 に述べられている「四阿僧祇却の間十万の世界にて」の「十万の世界」は「十万大却」の誤りである。この場合の Kambhā は「世界」の意ではなく、Kalpa から派生したもの。

神。以上述べし諸々の善神ことごとくが悪しき眼にて御覧じなさるものとなり、吾が誓いと共に差し込みたる鉛の熱き溶液は地獄の火焰の如く赤々と燃え輝き吾が手をして火傷せしめんことを。またもしも吾が誓い正しかりしその時は、先に述べし諸々の善神ことごとくが良き眼にて御覧じなさるものとなり、吾が誓いと共に差し込みたる鉛の熱き溶液は果汁の如く涼冷爽快なるものとなりて差し込みたる吾が手をして火傷せしめざらんことを。

鉛 の 記 録

元老院⁷⁾の書記官ティイナンドメイ。提出ありし誓詞に従い、紀元1169年ナド一月⁸⁾黒分10日、重さ333チャッ3マッ⁹⁾の鉛を王室獄吏¹⁰⁾の手より下級刑吏¹¹⁾ンガ・ラー、ンガ・チュイン等に渡して溶解せしめ、不純物を取り除かしめたるを王室獄吏ヤーザティーハ洗浄し、傷痕瘡痂無きを確かめたる後、此度鉛による審査を受くるに際しては入墨、護符、秘薬、呪文、曼陀羅、避邪穰災の加持祈禱等一切いたしておりませぬ。もしもいたしあらば宣誓書¹²⁾に記されし如き神罰を蒙るべし。王室獄吏ヤーザティーハ、宣誓書を従来同様渡したる後ンガ・ミャッヤーの右手人差し指に細く裂きたる割り竹を七本の茅にて下級刑吏ンガ・ラー、ンガ・チュインをして縛らしめ、誓詞を三度読み聞かせたる後環にせし誓紙を頸にはめ込み、ンガ・ミャッヤー、出生曜日1、年齢54歳、ンガ・シャン、出生曜日6、年齢30歳、の手を王室獄吏ヤーザティーハ執りもちて熱せし鉛の溶液中に差し込ませたり。紀元1169年ナド一月黒分12日、鉛に差し込む日足りて、ンガ・ミャッヤー、ンガ・シャン、兩人揃いて鉛の中に差し込みぬ。右手人差し指を王都奉行¹³⁾デーワトゥーヤ、王都書記ナンドチョードゥー、シュエタウンビャン等の面前にて王室獄吏ンガ・ピーエ針にて突き刺しめたる所膿汁得られず鮮血のみ得られたり。鉛付着せず清浄なり。

水 の 誓 い

これぞ吾が誓い、正しきことをぞ申さむ。もしも正しからざること申さば、欲望の世界、執

- 7) Hludaw. 立法、行政、司法、外交、軍事等国政全般をつかさどっていた王朝時代の最高機関。複数の元老(Wungyi)達によって構成されていた。Zeyyathinkhaya, p. 58; Myamma Min Okchokpon Sadan, Vol. III, pp. 149-172; Scott and Hardiman, pp. 469-474; Shway Yoe, p. 511; Yule, p. 137.
- 8) ビルマ暦の9月。
- 9) 1チャッは1ペイター(緬斤)の百分の一。1マッは1チャッの四分の1。注45)を参照せよ。
- 10) Lekmahtauk. Furnivall, J.S. and U Pe Maung Tin, introduction; Shway Kaingtha, p. 133; U Tha Myat. *Pawrana Zaga Abhidan*. Rangoon, 1961, p. 334.
- 11) Lekmayun. Furnivall, J.S. and U Pe Maung Tin; Shway Kaingtha p. 133; U Tha Myat. p. 334.
- 12) Tissadaw Kyan. その内容は U Aung Than Tun, pp. 145-148; Shway Yoe, pp. 517-9 に記されている。
- 13) Myowun. 王都の内部およびその周辺での刑事犯罪を取り締まるのがその任務で、王都の東西南北に1人ずつ配置されていた。この4人の奉行は、同時に刑事法廷(Shay Yon)の構成員でもあり、その任免は国王自らが行っていた。Furnivall, J.S. and U Pe Maung Tin, p. 65; Shway Kaingtha, pp. 158-9; Scott and Hardiman, part 1, Vol. II, pp. 481-3, 498; Yi Yi, p. 19:

着、出生の無常、色欲の世界、迷妄、疑惑、傲慢等に基因せる諸々の良からぬ悪業心に苦しむことを。四阿僧祇十萬大劫の全期間、布施を始めとする十波羅蜜を下、中、上と三十種にわたりて実践なされ一切知恵を成就なされ九種の偉徳ことごとくを具現なされし釈尊を守護せる神。轉じなされし法輪を守護せる神。釈尊の左右の弟子、大弟子、羅漢80人を守護せる神。三蔵と四吠陀とを守護せる神。海、風、水、土、火、森、山等のすべてを守護せる神。王都、王宮、白傘、玉座等を守護せる神。御威徳著しく勝れし水と土の所有者、六本牙の巨象の主、数多くの白象の所有者、帝釈天の武器の所有者たる大法王皇帝陛下御尊体を守護せる神。仏教を五千年間守護せる神。イラワジ、この河を守護せる神。以上述べし諸々の善神ことごとくが悪しき眼にて御覧じなされるものとなり、吾が誓いと共に潜りたる水中にありては鰐や海豚を始めとする猛獣猛魚ことごとくに苦しめらるるものとなり、水中に潜ること能わずして浮上せんことを。またもしも吾が誓い正しかりしその時は、先に述べし諸々の善神ことごとくが良き眼にて御覧じなされるものとなり、吾が誓いと共に潜りたる水中にありては鰐、海豚を始めとする猛獣猛魚ことごとくが接近し得ずして無事平穩に潜水し得んことを。

水の記録

紀元1155年ダグー月¹⁴⁾白分6日、皇太子府の書記官マウン・フニン、面前にて宣告。誓詞二通に記述しある如く当日訴訟当事者兩名所定の潜水地点へと到着せるや、西面内側勤め¹⁵⁾の文盲の下役人ンガ・ミャッをして記録書を懸けせしめ神に礼拝供養せしめたる後恒例の如く水着に着替えせしめたり。唇、舌、口蓋、衣服、頭髮ことごとく取調べて清浄ならしめ、秘薬、護符、避邪穰災の加持祈禱、呪文、曼陀羅一切を私本人はもちろんのこと私側の証人全員此度潜水するに際しては絶対にいたしておらせぬ。宣誓書を王室獄吏ンガ・ピューが恒例の如く渡して所持誓約せしめたる後誓詞を三度読み聞かせ、丸めた文を頸にはめ込み、上流の柱には記録書を授かりし人ンガ・アウンター、出生曜日3、年齢32歳を綱持ち西面内側勤めの下役人ンガ・アウンシーに、下流の柱には記録書を授かりし人ミ・トゥ、出生曜日1、年齢40歳を綱持ち西面内側勤めの下役人に持たしめ、両者のちょうど真中にて西面内側勤めの下役人ンガ・ミャッヤーをして両人の肩を押え竿でもって並行させ対面せしめたる後押え竿を押えて潜水せしめたり。この間王室獄吏ンガ・ピューをして半時静かに見守らせたと、下流の柱にて潜りしミ・トゥ、時刻2アウンにして水面へ浮上せり。それを確かめたる後綱持ちンガ・アウンシー、上流の柱にて潜りしンガ・アウンターを引き揚げり。水中より陸上に跳び上りて喜びぬ。潜水を指揮監督せし者、王都北面の兵団長¹⁶⁾ティーハチョーディン、皇太子府の書記官ヤーザ

14) ビルマ暦1月。

15) 西面内側担当の兵団長 (Htaung hmu) の部下。U Tin (1967), p. 354.

16) Htaung hmu. 王都奉行の部下で、王都の東西南北を守備した4個兵団(兵員数各1千人ずつ)の司令官。王都奉行と共に刑事法廷の構成員でもあった。Zeyyathinkhaya, p. 64; Shway Kaingtha, p. 161; Scott and Hardiman, pp. 481, 498. なお時刻のアウンとは、息を詰める、息を凝らすことを指す。

ウンタ、同じくマウン・フニン、ンガ・アウンターの弁護士ナンダチョートゥー、ミ・トゥの弁護士カテー¹⁷⁾書記。

米 の 誓 い

これぞ吾が誓い、正しきことをぞ申さむ。もしも正しからざること申さば、欲望の世界、執着、出生の無常、色欲の世界、迷妄、疑惑、傲慢等に基因せる諸々の良からぬ悪業心に苦しまんことを。四阿僧祇十萬大劫の全期間（布施を）¹⁸⁾ 始めとする十波羅蜜を下、中、上と三十種にわたりて実践なされ一切知恵を成就なされ九種の偉徳ことごとくを具現なされし釈尊を守護せる神。釈尊の左右の弟子、大弟子、出家、羅漢等80人を守護せる神。僧伽を守護せる神。分散せざる、あるいは分散せし聖仏舍利を守護せる神。三蔵と四吠陀とを守護せる神。海、風、水、火、森、山等のことごとくを守護せる神。王都、王宮、白傘、玉座等を守護せる神。御威徳著しく勝れし水と土の所有者、六本牙の巨象の主、数多くの白象の所有者、帝釈天の武器の所有者たる大法王皇帝陛下御尊体を守護せる神。仏教を五千年間守護せる神。以上述べし諸々の善神ことごとくが悪しき眼にて御覧じなさるものとなり、吾が誓いと共に噛みたる米はあたかも石や砂の如くなりて咀嚼すること能わず黒き血の塊を吐血せんことを。またもしも吾が誓い正しかりしその時は、先に述べし諸々の善神ことごとくが良き眼にて御覧じなさるものとなり、吾が誓いと共に噛みたる米はあたかも神の御食事、神の栄養の如くなりて一粒残らず早々と咀嚼し得んことを。

米 の 記 録

紀元1159年ワーガウン月¹⁹⁾黒分9日、皇太子府、ミ・ニェインとンガ・ラーとの強姦なり和姦なりとの主張に関し、双方誓詞と共にミ・ニェインとンガ・ラーに米を咀嚼せよとの宣告を下せり。そのとおりに誓えり。誓詞2通を皇太子府の書記官ヤーザウンタ、府に提出せり。誓詞2通に基づき米を咀嚼せしめよ。王都書記シュエダウンノーヤターティンガ、皇太子府伝達官ティーイデーワシートゥー、王室獄吏ヤーザティーハ、訴訟当事者、弁護士、全員揃いてシンヂョウのシュエグー・パゴダへ出かけたり。所定の米咀嚼地へと到着せるや神への礼拝供養等為すべき礼拝供養を為さしめたる後、ミ・ニェイン、ンガ・ラーに、此度米を咀嚼するに際し私本人はもとより私側の証人全員、呪文、護符、秘薬、曼陀羅、避邪穰災の加持祈禱等一切いたしておらせぬ。もしもいたしあらば、宣誓書に記されあるが如き神罰を蒙るべし。ミ・ニェイン、出生曜日6、年齢15歳、ンガ・ラー、出生曜日1、年齢33歳、に宣誓書を持たせて誓

17) マニプールの住民に対するビルマ語の呼称。Yule, p. 71. ビルマ王国にはマニプール担当の官吏としてカテーウンが任命されていた。Scott and Hardiman, p. 490.

18) この文句は原文では脱落している。

19) ビルマ暦の5月。

約せしめたる後、ミ・ニェインの口中には王室獄吏ヤーザティーハが、ンガ・ラーの口中には北面内側勤め²⁰⁾の刑執行吏²¹⁾ンガ・パンブインが、人差し指をそれぞれ差し入れたる後、木の葉の漏斗にて屑米5チャッずつを同時に受けさせミ・ニェインとンガ・ラーに咀嚼せしめたり。ミ・ニェイン米尽きぬとの報告、咀嚼し始めに3度、米注ぎ入れし者共申せり。米尽きぬ。ミ・ニェイン、ンガ・ラーの口中に一齊に人差し指を差し入れたる後、水を含ませ痰壺に口中の水を吐かしめたり。ミ・ニェイン咀嚼し得たり。ンガ・ラー咀嚼し得ず、米粒残れり。この間指揮監督せし者、王都書記シュエダウンテインガノーヤター、皇太子府伝達官ティーイデーワシートゥー、ミ・ニェインの弁護士ヤーザティーイ、ンガ・ラーの弁護士ウテインチョーディン、刑事裁判所²²⁾の書記ンガ・トゥー、皇太子府書記官ンガ・エイ。

灯 火 の 誓 い

これぞ吾が誓い、正しきことをぞ申さむ。もしも正しからざること申さば、欲望の世界、執着、出生の無常、色欲の世界、迷妄、疑惑、傲慢等に基因せる諸々の良からぬ悪業心に苦しまんことを。四阿僧祇十万大劫の全期間、布施を始めとする十波羅蜜を下、中、上と三十種にわたりて実践なされ一切知恵を成就なされ九種の偉徳ことごとくを具現なされし釈尊を守護せる神。転ぜし法輪を守護する神。釈尊の左右の弟子、大弟子、出家、羅漢等80人を守護せる神。三蔵と四吠陀とを守護せる神。海、風、水、土、火、森、山等のことごとくを守護せる神。王都、白傘、玉座等を守護せる神。御威徳著しく勝れし水と土の所有者、六本牙の巨象の主、数多くの白象の所有者、帝釈天の武器の所有者たる大法王皇帝陛下御尊体を守護せる神。仏教を五千年間守護せる神。以上述べし諸々の善神ことごとくが悪しき眼にて御覧じなされるものとなり、吾が誓いと共に灯したる火は激しき風吹き来たりて点火せず、燃焼せず、消滅せんことを。またもしも吾が誓い正しかりしその時は、先に述べし諸々の善神ことごとくが良き眼にて御覧じなされるものとなり、吾が誓いと共に灯したる火は激しき風吹き来たらず消滅せず最後まで燃焼せんことを。

灯 火 の 記 録

紀元1198年ダバウン月²³⁾白分7日、ネーミョウシュエダウンヂョーとンガ・シュエオウ、火にて競うべしとの元老院の宣告に従い、マハーアウンミューポンター・パゴダの内部に王都書記シュエダウンイェーヂョーイェーフラ行き、ネーミョウシュエダウンヂョーの弁護士ゼーヤ

20) 北面内側担当の兵団長 (Htaung hmu) の部下。U Tin (1967), p. 354.

21) Ahun. 刑事法廷 (Shay Yon) 付属の牢獄の責任者。Shway Kaingtha, p. 133; Ahmudan 階層の下級監督。Taw Sein Ko, p. 234.

22) Shay Yondaw. U Aung Than Tun (1968 a), pp. 341-3; Shway Yoe, p. 511.

23) ビルマ暦の12月。

ティンノーヤター、ンガ・シュエオウの弁護士ミンチョーティンカヤー揃いたるところにて訴訟当事者兩人願い出たり。仏像に食べ物を供えて礼拝せしめ、刑吏²⁴⁾ンガ・カンバー、王室獄吏ンガ・シュエトウをして予め神に供えせしめたる後四隅の神に供えをし、仏像に食べ物を供えて礼拝し、訴訟当事者兩人の渡せし幔幕を刑吏ンガ・カンバー、王室獄吏ンガ・シュエトウをしてパゴダへの門の周囲に張り廻らせて密閉し、訴訟当事者兩人の渡せし3チャットの蠟を3度濾したる後書記シュエダウンティンカチョースワーが長さ9尋の同一紡ぎの糸9本を撚り合せ籤で引かせて一人一本ずつ掲げせしめ、宣誓書九冊の八行すべてを書記シュエダウンティンカチョースワーが読み聞かせ、刑吏の息子ンガ・カンデーをして宣誓書を常の如く渡しめたる後所持せしめ、書記ティンカチョースワーが誓詞を3度ずつ読み上げ、誓詞4通を2通ずつ、1通は頸に、残る1通は燭台に、王都書記シュエダウーイェーフラヂョーが平等にはめ込みたる後、訴訟当事者兩人の口中に水を1マッずつ書記シュエダウンティンカチョースワーが口中に含ませたる後、昼前1点鐘²⁵⁾過ぎに同時に火を王都書記シュエダウーイェーフラヂョーが点じたる所、2点鐘²⁶⁾過ぎ9パワー²⁷⁾に至りたる時ネーミョウシュエダウンヂョーの火消えたり。燭台受けの煉瓦の上に蠟残れり。その後9パワー1ビー2ティッにンガ・シュエオウの火消えたり。その時燭台受けの煉瓦の上に蠟残らざりき。王都書記イェーフライーユージュ2本の燭台を回収せり。検証せし者、王都西面の兵団長ゼーヤシュエダウンノーヤター、元王都長官元パダウン領主ティーハチョースワー、王妃のキンマ保持官シュエダウンチョードゥー、サリン王子の僕イェーティンノーヤター、全員揃いたるところにての記録なり。

巫の水記録

紀元1157年ワーゾウ月²⁸⁾黒分3日、病人シュエダウンポーディン、医師ヤッタモウタイェッカ、アーラワカ、カウエー等より、ミ・トゥーは巫なり、憑りつくなりとして皇太子府に告訴ありたるを、水清めよとの皇太子府長官の宣告と共に皇太子府の書記官長ヤーザタウン、書記ンガ・イ、大審院へ提示せり。元老院へ報告したる所恒例の如く審査せよとて、ウンシンドー・パカン・ミンヂー、トンバー・ミンヂー、フナパー・ミンヂー等協議の結果ミ・トゥーを水漬けにせんと一致。河辺に至りたる時、ミ・トゥー、出生曜日2、年齢50歳に、腰衣を裏表にし上下逆さまに着せしめたり。唇、舌、口蓋、毛髪、掌等を検めさせたる後全身に水を浴びせて舟の上に乗せ、刑執行吏ンガ・チャーパンをして頭髪を七つの髻に結わしめたり。その上に、さらに櫛紐7本を挿さしめたり。七つの髻一つ一つに、櫛紐1、禿鷹の羽根1、人骨1、趾の拇

24) Ana. 王都奉行の部下で、奉行外出の際先導する。Shway Kaingtha, p. 133.

25) 1点鐘(1 chet ti)は現在の午前9時。1 pa-hor と同義。

26) 2点鐘(2 chet ti)は現在の正午にあたる。従って、2 pa-hor と同じ意味になる。

27) パガン時代の碑文にも記されている時刻の単位。大野 徹(1971), p. 25.

28) ビルマ暦の4月。

指の紐²⁹⁾と棘竹とにて作成せし矢等を、刑執行吏ンガ・チャーパン挿せり。二隼の舟の舳先と舳とを清め、ミ・トゥーを綱にて縛りたる後、舟と舟との間に棘竹を経糸7、緯糸7に織りたる竹蓆、棘突き刺さりたる竹蓆の上に、西面内側勤めの下役人ンガ・ピューをして戴せしめたり。鳥の糞受け、³⁰⁾ 77本の針金にて腰綱を作りたる後、刑執行吏ンガ・チャーパンに所持せしめたり。密閉せし水甕に収めたる7戸分の糞尿を西面内側勤めの下役人ンガ・ミャッチョウをして頭上より注がしめ、刑執行吏ンガ・チャーパンをして上下左右に7度弓にて射さしめたる後、王室獄吏ンガ・ピューをして舟傾かざるよう監視せしめ、二隼の舟を引き離して先例の如く水中に落下せしめたり。水中に転落するや否や紐一本も沈まず水面に浮びて漂えり。その間指揮せし者、王都書記ナンダチョードゥー、皇太子府書記官ヤーザタウン、検視せし証人、王都西門の禁衛司令官、³¹⁾ 皇太子府書記官マウン・フニン、騎兵隊司令官、³²⁾ ミンダーの判事ゼーヤティンジャン、医師ガンビーヤ、シュエダウンポーティン、ヤッタモウタイェッカ、アーラーワカ、カウエー等の代理の弁護士、判事ンガ・シュエウー、ミ・トゥーの代理、その女聳、元老院の書記、ミンダーの書記ンガ・ミャッヤー等揃いたるところにての記録。

棘 得 ベ し

スー・ボウ、³³⁾ スー・レー3、³⁴⁾ 黒色スー・ガウ4、³⁵⁾ ス・レッワー1、シャースビュー6、³⁶⁾ リターユエ7、櫛紐7、人骨7、禿鷹の羽根7、趾の拇指の紐、手の拇指の紐1、棘竹1、密閉せし水甕1、7戸分の糞尿なり。

紀元1238年³⁷⁾ ワーガウン月³⁸⁾ 白分1日、四方向の世界³⁹⁾を筆写し終えり。

ビルマの神判

パラバイの内容は、以上のように、神判の宣誓文4通とその実施記録5通とから成っている。この内、宣誓文の構成は基本的には4通とも同じで、(1) 訴訟当事者の誓い「これぞ吾が誓い、

29) chaymagyo は、Letmagyo と共にビルマ人の葬式の際に使われる紐のことである。前者は屍の両足の拇指を、後者は両手の拇指を結び合わせるのに用いられる。Shway Yoe, p. 589.

30) 王族や僧侶の屍を収めた棺の上に覆ってある日除けのことである。

31) Windaw hmu. 王都の東西南北の4門で警備にあたった禁衛兵の司令官。Furnivall and U. Pe Maung Tin, p. 61; Zeyyathinkhaya, p. 61. 王都の東西南北の4区域を守備した兵団の司令官 (Htaung hmu) とは別の將校。

32) Myin Wun. 騎兵部隊の司令官。U Aung Than Tun (1968 b), p. 203.

33) Acacia Concinna. 印度相思。陳孺性, p. 157.

34) あざみ。蒺藜, 陳孺性, p. 158.

35) Coesalpinia Paniculata. 華南雲宝。陳孺性, p. 157.

36) Acacia Catechu. 兒茶。陳孺性, p. 397. なお棘竹(タスーワー)は、火葬の時に用いられる。

37) 1876 AD. なお巫の水審判で容疑者に糞尿を注ぐのは、憑りついている悪霊を追いつためである。

38) ビルマ暦の5月。

39) “4種の神判”を指す。

正しき事をぞ申さむ」で始まり、(2) もしも嘘をついている場合には欲望、執着、無常、色欲等に基因する種々の悪業心に苦しめられ、諸々の善神から悪しき眼で眺められて、神判に敗れんことを、(3) 逆に正しい場合には、諸々の善神から良き眼で眺められ神判に勝つこと、を祈願したものである。

「諸々の善神」としては、(1) 釈尊を守護する神、(2) 転じた法輪を守護する神、(3) 僧伽を守護する神、(4) 仏弟子、羅漢を守護する神、(5) 仏舍利を守護する神、(6) 三蔵と四吠陀とを守護する神、(7) 海、山、川、土、火などを守護する神、(8) 王都、王宮、玉座を守護する神、(9) 国王を守護する神、(10) 仏教を五千年守護する神、(11) イラワジ川を守護する神の11神が挙げられている。(1)(2)(3)は仏法僧の“三宝”を指しており、(4)は(3)と、(5)は(1)と、(6)と(10)は(2)と、それぞれ同義語だとみなすことができる。そして(8)と(9)は国王および国王の付属物(王権の象徴)を、(7)と(11)とは天地自然を表わしているから、以上11柱の神は、(1) 仏教の守護神、(2) 国王の守護神、(3) 自然の守護神の“3系統の神”にまとめられる。ビルマ語ではすべて Nat で表現されるこれらの神々が、ヒンズー教的な神なのか、仏教受容前のビルマ民族固有の神を表わしているのか、パラバイの内容からだけでは明らかでない。一般に仏教に採り入れられたヒンズー教の神々は守護神としての性格をもたされているから、ここで言う「仏教の守護神」がヒンズー系の神々(一例を挙げれば帝釈天あるいは釈提桓因)を指している可能性は強い。このことは、守護神の中に三蔵だけでなくバラモン教の聖典である四吠陀(リグ・ヴェーダ、サーマ・ヴェーダ、ヤジュル・ヴェーダ、アタルヴァ・ヴェーダ)⁴⁰⁾を守護する神が含まれていることから察せられる。「自然の守護神」という場合には、天神、地神、風神、火神のように自然の事物または現象を神格化した神であるから、かならずしもヒンズー的な神々とばかりは言えないにしても、いわゆる自然神はすでにリグ・ヴェーダの中に姿を現わしている以上、ヒンズー的でないと断言はできない。「自然の守護神」の中には「イラワジ河を守護する神」のように地方的(ローカル)な神も含まれているが、これとてもインドの女神サラスヴァティーからの転化だと解釈できぬこともない。

神判の宣誓文については、ほかにも資料がある。例えば、パガンのパンチャーによって西暦1426年に編纂された⁴¹⁾と言われるダムマタツ・クンチャー・ジャン(Dhammathat Kwancha Gyan)の記述がそれである。原本はおそらくパラバイまたはペーザー(貝葉)として伝えられたものであろうが、そこから抜粋された内容がウー・チョードゥンの「ビルマ文献選集」第2巻⁴²⁾に収録されている。それによると、ダムマタツ・クンチャー・ジャンの宣誓文は、(1) 水の誓い、(2) 米の誓い、(3) 火の誓いの3種だけである。もっともこの場合の「火の誓い」は、

40) 辻 直四郎 p. 1.

41) U Aung Than Tun (1968 b) p. 91.

42) U Kyaw Dun, pp. 73-76.

内容的には「鉛の誓い」のことであるから、結局クンチャー・チャンの宣誓文には「灯火の誓い」が欠けていることになる。「ビルマ文献選集」に収められている3通の宣誓文はハンターワデュー・シンビューシンミンタヤー(白象主法王)⁴³⁾治世当時の神判の宣誓文だと述べられているので、筆者がマンダレーで入手したパラバイの宣誓文よりは時代的には300年ばかり古いことになる。この宣誓文の構成も、パラバイ記載の宣誓文と大筋において類似しており、(1)「私は正しいことを申します」という誓いの言葉で始まり、(2)もしも嘘偽りを申した時には10種の悪業に苦しみ、神々に見放されて命尽きんことを、(3)逆に正しければ、10種の功德を積んで神々に見守られ神判に勝ちますようにとの祈願とから成っている。ただし記述内容はかならずしも同じではない。例えば「仏教の守護神」は、「釈尊入滅後五千年間にわたり仏像、仏塔、仏舎利のことごとくを守護なされし尊き神」とか、あるいは「八万四千の聖典⁴⁴⁾すべてを守護なされし尊き神」などとあるが、「仏像」や「仏塔」、「八万四千の聖典」などという表現はパラバイの宣誓文には見出されない。また「自然」にしても、「マハーナガラ、ソーラサ、ニガマ、ジャナパダその他の村々」だとか、「五大河」、「五百小川」、「須弥山の頂」、「ヒマラヤ」といった具体的な名称が使われている。さらにその「自然を守護する神」として、地神(Bhumma cuiw)、天神(Ākasa cuiw)、樹木神(Rukkha cuiw)、大自在天(Paramiswā)、歓喜天(Mahāpinne)、海神(Maṇimekhala)といったような神々の名が現われる。以上の事実からみて、神判の宣誓形式はタウンゲー時代においてもコンバウン時代と大同小異であったが、宣誓の表現内容としてはタウンゲー時代のほうがコンバウン時代よりもヒンズー的色彩を濃厚に示していたと言える。神判の起源もさりながら宣誓文の形式がインドから由来したものである可能性はきわめて強い。

神判の実施記録は5通あり、鉛の記録が紀元1169年(1807 AD)、水の記録1155年(1793 AD)、米の記録1159年(1797 AD)、灯火の記録1198年(1836 AD)、巫の水記録1157年(1795 AD)となっている。つまりこれらの神判は、いずれも18世紀の末から19世紀の中頃にかけて実際に行なわれたものである。筆者が入手したパラバイは、末尾の説明書きによると、それらの記録を紀元1238年(1876 AD)に複写したものである。宣誓文は4通なのに実施記録が5通もあるのは、言うまでもなく4通の宣誓文に添付された1通ずつの記録書以外に、宣誓文を欠いた別の実施例(巫の水記録)が加えられているからである。この特殊な実施例もまた、その実施内容からみて神判の一種であったことは明らかなが、なぜ「4種の神判」(Kambha Layyap)に依らないで、こうした特殊な審判方法を用いたのか明らかなでない。

パラバイの実施記録によれば、コンバウン時代のビルマには4通りの神判(巫の水記録は除く)があった。それは、(1)鉛、(2)水、(3)米、(4)灯火を利用する方法で、いずれも同一

43) タウンゲー王朝のいわゆるバインナウン王のことである。

44) 三蔵を意味する言葉で、碑文の中でも使われている。大野 徹(1971), p. 32.

条件の下で訴訟当事者双方に行なわせることによって事の是非を判別するものである。その具体的な実施方法は、パラバイの記録によれば次のようになる。

1. 鉛による神判

(1) 下級刑吏に重さ 333 チャッ 3 マツ分の鉛を熱して溶解させる。(2) 原告、被告双方の右手の人差し指を下級刑吏に割り竹と 7 本の茅とで縛らせる。(3) 当事者双方に誓詞を 3 度読み聞かせて首にはめ込む。(4) 当事者双方の右手人差し指を王室獄吏がもって鉛の溶液中に差し込む。

2. 水による神判

(1) 所定の潜水地点で神への礼拝供養を済ませた後、原告被告双方を水着に着替えさせる。(2) 身体検査を済ませ、誓詞を 3 度読み聞かせて首にはめ込む。(3) 上流と下流に柱を一本ずつ立てて当事者双方を配して向い合わせた後、中間にいる下役人が押え竹で兩人の肩を押えて潜水させる。

3. 米による神判

(1) 所定の場所で神への礼拝供養を済ませた後、原告被告双方に誓詞を読み聞かせる。(2) 王室獄吏および刑執行吏の両名が訴訟当事者双方の口中に人差し指を指し入れ、5 チャッずつの屑米を木の葉の漏斗で渡して咀嚼させる。

4. 灯火による神判

(1) パゴダの境内で仏像および神への供養礼拝を済ませた後、門に幔幕を張り巡らせて密閉する。(2) 撚り合せた長さ 9 尋の糸 9 本に原告被告双方の渡した蠟 3 チャッをつけて燭台とし、1 人 1 本ずつ掲げさせる。(3) 誓詞を 3 度ずつ読み聞かせた後、1 通は首にはめ込みもう 1 通は口に含ませる。(4) 両燭台に同時に火を灯す。

ダムマタッ・クンチャー・チャンでは灯火による神判を欠くが、残りの 3 方法は次のように説明されている。

1. 鉛 (Mi-Hnaik) による神判

パゴダの境内で黒鉛 1 緬斤⁴⁵⁾を鉄釜に入れて溶解せよ。その後誓紙を訴訟当事者のかんざしにはめ込んで、人差し指の先を黒鉛溶液に触れさせ、割り竹をたてて差し込め。神への供物は仕きたりどおりにせよ。

2. 水 (Ye-la) による神判

肩が浸るくらいの深さのところに 7 肘尺くらいの距離を離して柱を立てよ。柱の先端には稷災の花をくくりつけ、実施当事者双方に神に供える稷災の壺、稷災の花、鶏等を持参せよ。水辺に至れば神に供養礼拝し、誓詞を読んで首にはめ込みとれないようにひもで巻いて

45) 1 緬斤は 3.65 ポンドに相当する。

しばれ。その後当事者双方の鬘に稷災の花を挿し、三宝と神とに祈りを捧げて柱へ降ろし、腰を綱で縛ってその綱の端を柱にくくりつけておき、両人の肩に竹を戴せて潜れと命じ竹の中央を押えよ。陸上で時間を計る人にも潜水と同時に鼻の穴をふさいで息を止めさせ待機させよ。もし呼吸停止ができなくなって塞いでいた鼻から手を放したら、潜水中の二人を浮かび上がらせよ。どちらか一方が浮かび上がれば残りのほうを浮かび上がらせよ。柱打ち、竹押え、綱、木、竹、籐などの代金を支払わせよ。柱打ちをした者と竹で押えた者には慣例に従って報酬を支払え。

西暦1756年にマハーティーイオウタマゼーヤティンジャンが編纂したマヌチェー・ダムマタッ (Manukye Dhammathat) の第9章に記述されていると言われる4種の神判のやり方が、ウー・アウンタントゥンの著者「ビルマ王朝時代の司法」⁴⁶⁾ に転載されているが、それによるとその実施方法は次のとおりである。

(1) 競火法 (Mi-pyaing)

口の中に水を1チャップずつ含ませておいて同時に火を灯し先に消えたほうを負けとせよ。火が消えなくても水がなくなっていれば負けとせよ。同時に火が消えた場合には口中の水を吐き出させ少ないほうを負けとせよ。

(2) 競水法 (Ye-pyaing)

当事者を河川湖沼で潜らせ先に浮上した者を負けとせよ。

(3) 米噛み法 (Hsan-wa)

1チャップずつの米を同時に噛ませて先に咀嚼し得たほうを勝ち、残ったほうを負けとせよ。同時に咀嚼し終えた時には水でうがいをして吐き出させ、水の濁っているほうを負け、澄んでいるほうを勝ちとせよ。

(4) 鉛浸し法 (Hke-Hnit)

鉛の中に浸けさせ火傷したほうを負け、無傷のほうを勝ちとせよ。

ピルチャー (R. H. Pilcher) の説明⁴⁷⁾ では米による神判を欠くが、残り3種の神判の仕方は次のようになる。

(1) 灯火 (Mi-Htun) による神判

寺院の祭壇で祈念した後、同じ太さのしんをもつ同じ長さのろうそくを双方一本ずつ灯し、先に燃え尽きたほうが負けとなる。

(2) 鉛 (Hke-Htauk) による神判

両人の人差し指を先端だけ残して羽毛で包み込み、溶けた鉛の中にさし込む。指は、2～3

46) U Aung Than Tun (1968 a), p. 138.

47) Scott and Hardiman, pp. 484-5.

日縛ったままにしておく。一方が負傷し、もう一方のほうが無傷の場合、負傷したほうが負けとなる。傷の度合が判別困難な時には、双方の指に針を突き刺しリンパ液が流れ出るかどうかをもって判定する。

(3) 水 (Ye-la) による神判

水の中に入った二人の頭を棒で押えつける。長く潜水し得たほうが勝ちとなる。

北シャン州、南シャン州のコミッショナーとして長年ビルマで暮らし「ショエヨウ」というビルマ名までもつジョージ・スコットによれば、⁴⁸⁾ ビルマの神判法は次のようになる。

(1) 米による神判。米を食べる。

(2) 錫による神判。薄い棕櫚の葉に包んだ指を溶けた錫の中に突っ込む。

(3) 水による神判。どちらが長く水中に留まっていられるかをみるため、双方を水中に浸す。たいてい僧侶が立ち合い、実施前に読経する。両人が河または池の中に入って胸位の深さまでくると水中に潜る。すると二人の男が双方の頭を板で押えつける。先に浮かんできたほうが敗訴となる。

(4) 灯火による神判。通常パゴダで行なわれる。僧侶によって令状その他が読み上げられた後、等量の蠟で当事者双方のろうそくが作られる。ろうそくは同時に点火され、先に燃え尽きたほうが敗訴となる。

シュエボウ県イエーウー町の郷土史家ウー・タウンが収集したパラバイには、「水による神判」の記録がある。⁴⁹⁾ それによると、神判は紀元1139年 (1777 AD) ガソン月黒分12日、シュインフミョー・パゴダの仏塔奴隷⁵⁰⁾の頭モンダウンチョーディンとシュエダウントゥーヤーチョースワの間で行なわれた。潜水したのは、モンダウンチョーディンの代理ンガ・チャー、出生曜日6、年齢35歳と、シュエダウントゥーヤーチョースワの代理ンガ・イー、出生曜日4、年齢45歳の両名である。両人は所定の潜水地点で、慣例に従って神への礼拝供養を済ませると、服を着替えて、唇、舌、口蓋、頭髮、衣服等を検めてもらった。そして3度読み上げられた誓詞に耳を傾け、丸めた誓紙を髪にはめ込んで誓いの書を手にもった。その後、両者の中間にいる北面騎馬兵士ンガ・タードウエの合図でいっせいに潜ったところ、時刻2アウンでンガ・チャーが浮かび上がった。その結果、原告モンダウンチョーディンの敗訴となり、被告シュエダウントゥーヤーチョースワおよびその一族に対し一人あたり25チャックから70チャックにおよぶ多額の賠償金を支払わされることとなった。

以上6件の資料以外にも、神判に関する断片的な説明をした文献はある。例えば、アレクサ

48) Shway Yoe, pp. 519-520.

49) U Thaung, *Konbaung Khit-U Taya Siyin Hton*. Loktha Pyithu Nayzin, 1968-3-26.

50) ビルマの仏教奴隷については、大野 徹 (1969), pp. 209-216 で述べられている。

ンダー・ハミルトン⁵¹⁾ やサンジェルマノ神父,⁵²⁾ コックス大尉,⁵³⁾ クローファード⁵⁴⁾ などの著書である。ただ、その説明はいずれも大同小異なので割愛する。ビルマ語の神判資料としては、キンウン・ミンヂーによって収集され現在ビルマ国立図書館に収蔵されている約700帖のパラバイの中にも1帖あると報告されている⁵⁵⁾が、残念ながらその内容を調べる機会には筆者自身まだ恵まれていない。

ま と め

以上6種の資料に記述されている内容を子細に検討してみると、実施細目については資料相互間にかかなりの違いがあることが目につく。例えば、筆者が所有しているパラバイの記述によれば「鉛の神判」で使用される鉛の量は333チャツ3マツであるが、ダムマタツ・クンチャー・ジャンの記述では1緬斤すなわち100チャツとなっている。また「米による神判」で使用される米も、筆者のパラバイでは5チャツ、マヌチュー・ダムマタツでは1チャツ、クンチャー・ジャンでは1マツというように、それぞれ分量が異なる。

こうした実施細目の違いは別として、神判の実施方法は基本的にはいずれも共通している。それを要約すると次のようになる。

- (1) 鉛による神判。一定の量の鉛（または錫）を熱して溶解させ、羽毛あるいは割り竹を巻きつけた両人の右手人差し指をその中に差し込ませて怪我をしたほうを負けとする。ただし即決ではない。検査は2～3日後行なわれる。判別困難な場合には針で突ついて鮮血が出れば勝ち、膿が出れば負けとなる。
- (2) 水による神判。所定の潜水地点に柱を二本立てる。双方の身体検査を済ませた後、衣服を着替えさせ、柱の中間にいる役人の合図（竹で両人の肩または頭を押える）で潜水させ、先に浮かび上がったほうを負けとする。もっとも実際の潜水は、訴訟当事者自身でなくてもよい。
- (3) 米による神判。所定の場所で役人が、等量の米を双方の口の中に木の葉の漏斗で渡して咀嚼させ、先に消化し得たほうを勝ちとする。
- (4) 灯火による神判。所定の場所で双方に同じ規格のろうそくを一本ずつもたせ、同時に点火して先に燃え尽きた（あるいは消えた）ほうを負けとする。

また、6種の資料の記述内容からは、4種の神判に共通した次のような特徴を導き出すこと

51) Alexander Hamilton, pp. 32-33.

52) John Jardin, p. 90.

53) Hiram Cox, pp. 34-37.

54) John Crawford, pp. 406-7.

55) Yi Yi, p. 9. また、イエーザヂョウ判事マウン・ピューによる「巫の水審判」が1件知られている。Loktha Pyithu Nayzin 1972-5-26.

ができる。(1) 神判は常に一定の場所（例えば米や灯火による神判ではパゴダの基壇）で行なわれる。(2) 神判を行なう前に、神への礼拝供養を行なわせる。(3) 呪文、護符、曼陀羅、避邪穢災の加持祈禱は行なっていない旨双方に誓わせる。(4) 誓詞を3度読み上げて双方の首（または頭、あるいは髪、かんざしなど）にはめ込む。(5) 原告、被告双方の弁護士、神判の結果を確認する裁判官（通常は皇太子府の書記官や王都奉行、王都書記などの高級役人）、神判実行の補助的役目を果たす獄吏刑吏等の下級役人など、多数の人が立ち合う。

参 考 文 献

- Burma Translation Society. 1966. *Encyclopedia Birmanica*. Vol. 10. Rangoon.
- Furnivall, J. S. and U. Pe Maung Tin. 1960. *Zambudipa Uhsaung Gyan*. Rangoon.
- Shway Kaingtha. 1959. *Ahnit Taya Pyi Mandalay*. Mandalay.
- Taw Sein Ko. 1960. *Hludaw Hmattan*. Rangoon.
- U Aung Than Tun. 1968 a. *Myamma Minmya Taya Siyinyay*. Rangoon.
- _____. 1968 b. *Khit Laykhit Myamma Taya Upaday*. Rangoon.
- U Kyaw Dun. 1958. *Anthology of Burmese Literature* (in Burmese), Vol. 2. Rangoon.
- U Tin. 1967. *Konbaungzet Maha Yazawindawgyi*, Vol. 1. Rangoon.
- _____. 1970. *Myamma Min Okchokpon Sadan*, Vol. 3. Rangoon.
- Zeyyathinkhaya. 1963. *Shwebon Nidan*. Rangoon.
-
- Crawfurd, John. 1829. *Journal of an Embassy from the Governor-General of India to the Court of Ava in the year 1827*. London.
- Hamilton, Alexander. 1930. *A New Account of the East Indies*. London.
- Jardin, John. 1893. *The Burmese Empire, A Hundred years ago as described by Father Sangermano*. Westminster.
- Scott, J. G. and J. P. Hardiman. 1900. *Gazetteer of Upper Burma and the Shan States*. Rangoon.
- Shway Yoe. 1927. *The Burman, his Life and Notions*. London.
- Voyage du capitaine Hiram Cox dans l'empire des birmans, avec des notes et un essai historique sur cet empire*. Paris.
- Yi Yi. 1962. "Judicial System of King Mindon," *JBRS*, Vol. 45, pt. i.
- Yule, Henry. 1858. *A Narrative of the Mission sent by the Governor-General of India to the Court of Ava in 1855*. London.
- 辻 直四郎 1971. 『インド文明の曙』
- 荻原弘明 1971. 「ビルマにおける串刺刑について」『東南アジア・歴史と文化』第1号.
- 大野 徹 1969. 「ビルマにおける賤民社会の発生とその現状」『東南アジア研究』7巻2号.
- _____. 1971. 「パガン、ピンヤ、インワ時代のビルマ人仏教徒の功德」『東南アジア研究』9巻1号.
- 陳 孺性編 1962. 『模範緬華大辞典』仰光.